

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 14

гр. София, 08.03.2024 г.

ВОЕННО-АПЕЛАТИВЕН СЪД в закрито заседание на осми март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: полк.ЛИДИЯ П. ЕВЛОГИЕВА

Членове: полк. СВИЛЕН Р.
АЛЕКСАНДРОВ
полк.ЮЛИЯН В. БАНКОВ

като разглежда докладваното от полк.ЛИДИЯ П. ЕВЛОГИЕВА Въззивно частно наказателно дело № 20246000600001 по описа за 2024 година

образувано по частен протест, вх. № 698/30.10.2023 г. по описа на Военен съд - Сливен на прокурор от Военно-окръжна прокуратура и въззивна частна жалба, вх. № 562/30.10.2023 г. и въззивна частна жалба, вх. № 876/18.12.2023 г. подписана с електронен подпис от адв. С. Д. К. – защитник на обвиняемия Ю. И. Л. и въззивна жалба от обвиняемия полк. М.П.О. срещу определение № 23/18.10.2023 г. по н.ч.д.№ 93/2023 г. по описа на Военен съд – Сливен.

Производството е по реда на чл. 243, ал. 6-8 НПК.

С определение № 23/18.10.2023 г. по н.ч.д.№ 93/2023 г. по описа на Военен съд – Сливен е отменено постановление от 30.08.2023 г. на военен прокурор от ВОП – София за прекратяване на наказателното производство по ДП № 74-Сл/2021 г. по описа на ВОП – София и делото е върнато на прокурора, за отстраняване на пропуските, посочени в обстоятелствената част на определението, както и да се обосноват аргументирани отговори по неизяснените въпроси.

Във въззивния протест се изтъкват съображения, че атакуваното определение е неправилно и незаконосъобразно. Излагат се аргументи в подкрепа на това, че прокурорът от ВОП – София изцяло, в съответствие с разпоредбата на чл. 243, ал. 4 от НПК е изпълнил задължението си да изпрати препис от постановлението за прекратяване на наследниците на починалото лице. Възражава се срещу изводите на първоинстанционния съд, че в постановлението не е конкретизирано както фактическо, така и правно основание за прекратяване на наказателното производство. Твърди се, че в обстоятелствената част на постановлението подробно са изложени мотиви, въз основа на които прокурорът е приел, че извършеното от обвиняемия О., не

съставлява престъпление. Изложени са и аргументи срещу изводите на основния съд, че са налице нарушения при събирането на доказателствения материал, за наличие или отсъствие на престъпно деяние. В този смисъл са развити съображения по отношение на изготвената по делото експертиза, като се твърди, че прокурорът подробно е аргументирал на кое заключение дава вяра и кредитира. Твърди се, че употребеният от прокурора израз „*незайно защо*“ не следва да се приема като некомпетентност и непознаване на делото, а като неразбиране по каква причина в хода на разследването е било представено второ допълнително заключение. Сочи се, че наблюдаващият прокурор по досъдебно производство № 74-Сл/2021 г. е обосновал защо не приема мнението на инж. А.И.Г., като лице участвало в изготвянето на допълнителна експертиза, без да е назначено по реда на НПК. Посочва се, че в прокурорския акт била налице аргументация кои от отговорите на вещите лица и на кои въпроси от изготвените експертизи прокурорът кредитира и кои не, както и причините за това. В този смисъл се акцентира поставения въпрос № 1 от експертизата, а именно: „*Имало ли е обективни причини, които да попречат на майор Т. след пускане на АУР да изпълни необходимия маньовър – завой на дясно на 180 градуса и набиране на височина?*“ и се посочва, че прокурорът е стигнал до извод, че пилотът сам преценява в какви условия лети и кога да прекрати задачата, ако се чувства неуверен, което е част от подготовката му за полети в НСМУ. Приетата от прокурора разрешена височина от 2000 (две хиляди) метра е била последната разрешена от ръководителите на полета и според държавното обвинение било „*безпредметно да се обсъжда нормативната база, която урежда по принцип минималната височина за изпълнение на полети*“. Като основание за този подход на прокурора се посочва, че прокурорът е взел решението на база вътрешното си убеждение и пълно изследване на всички обстоятелства по делото. Последното възражение в протеста е досежно изводите на първоинстанционния съд, че в конкретния случай следва да се обсъди въпроса дали смъртта на майор Т. не се дължи на обикновена непредпазливост. Твърди се, че смъртта на майор Т. е настъпила при изпълнение на служебно поставена му задача, в качеството му на пилот, с нужната подготовка и при определени нормативни правила. Искане се от съда определението да бъде отменено като неправилно и незаконосъобразно.

Във въззивна частна жалба, вх. № 562/30.10.2023 г. и въззивна частна жалба, вх. № 876/18.12.2023 г. подписана с електронен подпис от адв. С. Д. К. – защитник на обвиняемия Ю. И. Л. (двете с идентично съдържание) се изтъкват съображения, че определението е постановено в нарушение на материалния закон, че са допуснати процесуални нарушения и необоснованост. Твърди се, че процедурата по връчване на постановлението за прекратяване на производството не е нарушена. Изразява се становище, че експертизата на вещите лица – служители във „ГБ“ – Д.М. не е изготвена в нарушение на правилата за назначаване на вещи лица. Изразява се и несъгласие с констатацията на първоинстанционния съд, че е допуснато

процесуално нарушение досежно това дали наказателното производство се прекратява защото деянието не е извършено или защото същото не представлява престъпление. Споделят се изводите на прокурора, че деянието не осъществява състава на повдигнатите обвинения, поради което деянието не съставлява престъпление. Възражава се срещу изводите на съда досежно метеорологичната обстановка и видимостта на въздухоплавателните средства. Не счита, че за определяне на минималната височина, на която е можело да се изпълни упражнението е необходима допълнителна експертиза. Посочва се, че действащите към 09.06.2021 г. „Правила за използване на ЗП на ВВС – Ш. и мерките за безопасност при провеждане на стрелби ВВС–ПР–3–1.1“ са утвърдени от командир на ВВС и установяват, че при упражнението на стрелба при парашутна мишена, конкретно на полигон - Ш., минималната височина, която се разрешава от ръководителя на стрелбите е 2000 метра. Изразява се становище, че досъдебното производство е проведено задълбочено, всестранно и пълно, няма данни правата на страните в процеса да са били нарушавани и се моли да бъде отменено определението на Военен съд – Сливен като незаконосъобразно и необосновано.

По делото е постъпила и въззивна жалба от обвиняемия полк. М.П.О. против определение № 23/18.10.2023 г. на ВС – Сливен. В нея се изтъкват съображения, че определението за прекратяване на делото и връщането му за доразследване е незаконосъобразно. Излагат се съображения за това, че разследването е проведено в съответствие с принципите, заложи в чл. 13 и чл.15 от НПК, обективно, всестранно и пълно. Счита се, прокурорът е подложил на детайлна и обективна преценка всички доказателствени източници, въз основа на които е преценил, че липсват действия или бездействия, които са били предмет на разследването. Посочва се, че анализът на изводите в съдебно-техническата експертиза е в съответствие с чл. 154, ал.2 от НПК, като прокурорът е изложил пълни и непротиворечиви мотиви, както и какво приема или не от експертизата и особеното мнение на един от експертите. Твърди се, че посочените в атакуваното определени доводи за нарушение на процесуалните правила не са съществени и не са довели до ограничаване на процесуалните права на пострадалите. Оспорва се извода на първоинстанционният съд, че не е посочено фактическото и правно основание за прекратяване на досъдебното производство. Посочва се, че на повече от двадесет страници в постановлението са изложени безспорно установени обстоятелства, от които е изведен правилен извод, че липсва пряка и непосредствена причинно-следствена връзка между действията или бездействията на обвиняемия полк. О. и настъпилия резултат. Поддържа се твърдение, че деянието е несъставомерно, поради което не съставлява престъпление. Моли въззивната инстанция да отмени атакуваното определение № 23/18.10.2023 г. по описа на ВС – Сливен, като незаконосъобразно и необосновано.

Въззивният протест на прокурора, въззивна частна жалба, вх. № 562/30.10.2023 г. и въззивна частна жалба, вх. № 876/18.12.2023 г. подписана

с електронен подпис от адв. С. Д. К. – защитник на обвиняемия Ю. И. Л., както и въззивна жалба от обвиняемия полк. М.П.О. против атакуваното определение № 23/18.10.2023 г. на ВС – Сливен са подадени в срок, поради което са процесуално допустими. Разгледани по същество са неоснователни.

Произнасянето на първоинстанционният съд не търпи упрек, в смисъла вложен във въззивния протест и въззивните жалби. Сливенският военен съд е извършил необходимата и дължима проверка на обосноваността и правилността на оспореното пред него постановление за прекратяване на прокурор от ВОП – София, като е осъществил цялостен съдебен контрол върху него. Неоснователно се поддържа, че дейността на контролирания съд е в нарушение на изискванията на Наказателно-процесуалния кодекс.

Процесуалното движение на досъдебно производство № 74–Сл/2021 по описа на Военно-окръжна прокуратура - София до момента е следното:

Първоначално досъдебното производство е образувано на 09.06.2021 г. по реда на чл. 212, ал.2 от НПК, за това, че на 09.06.2021 г., по време на тактическо учение с бойни стрелби в кваторията на град Ш. при управление на въздухоплавателно средство – изстребител МИГ – 29 с бордови номер 39 от състава на сили са нарушени правилата за движение, следствие на което по непредпазливост са причинени значителни имуществени вреди, а именно разрушаване на самолета и смъртта на пилота В. Т. – престъпление по чл. 343, ал.1, б. „а“ и б. „в“, вр. чл. 342, ал.1 от НК. За изясняване на причините и условията, при които е възникнало произшествието, свързано със самолет от изстребителната авиация на сили, са били извършени първоначални неотложни следствени действия на полигон Ш., така и на Летище Б., област Д. и на А.Г.И. област П..

В хода на досъдебно производство № 74–Сл/2021 г.с постановление на прокурор от Военно-окръжна прокуратура - София са били привлечени в качеството на обвиняеми лица полк. М.П.О. за престъпления по чл. 387 ал. 4 пр. 2, вр. ал. 2 пр.1, вр. ал. 1 пр. 3, вр. чл. 23 ал. 1 пр. 1 НК и по чл. 123 ал. 1, вр. чл. 23 ал. 1 пр. 1 НК и полк. Ю. И. Л. за престъпления по чл. 387 ал. 4 пр. 2, вр. ал. 2 пр.1, вр. ал. 1 пр. 4, вр. чл. 23 ал. 1 пр. 1 НК и по чл. 123, ал.1, вр. чл. 23, ал.1, пр.1 от НК. Взета им е била мярка да неотклонение „подписка“.

С постановление от 30.08.2023 г. заместник на военно-окръжния прокурор на Военно-окръжна прокуратура – София е ПРЕКРАТИЛ наказателното производство по ДП № 74- Сл/2021 г. по пр. пр. № СП-1494/2021 г., за престъпления по чл. чл. 387, ал. 4, пр. 2, вр. ал. 2, пр.1, във вр. ал.1, пр.3, във вр. с чл. 23, ал. 1, пр.1 от НК и по чл. 123, ал.1, вр. чл. 23, ал.1, пр. 1 от НК срещу обвиняемия полковник М.П.О. и за престъпления по чл. 387, ал. 4, пр. 2, вр. ал. 2, пр.1, във вр. ал.1, пр.4, във вр. с чл. 23, ал. 1, пр.1 от НК и по чл. 123, ал.1, вр. чл. 23, ал.1, пр. 1 от НК срещу обвиняемия полковник Ю. И. Л., на основание чл. 24, ал.1, т.1 от НПК. Със същото постановление са отменени взетите мерки за неотклонение „подписка“ на обвиняемите лица. Прокурорът се е произнесъл и по веществените

доказателства.

Както във въззивния протест, така и във въззивните жалби се възразява срещу извода на Военен съд - Сливен за нередовно връчване на постановлението за прекратяване на наказателното производство. Настоящата инстанция след като извърши проверка по това възражение установи, че срещу прокурорския акт на 19.09.2023 г. е постъпила жалба във Военен съд – Сливен от В.Д. Та – майка на починалия В. Д. Т. и К. Д. Т. – брат на починалия, които са включени в кръга на лицата по Тълкувателно решение № 1/21.06.2018 г. по т.д. № 1/2016 г. на ОСНГТК на ВКС. Към тях е била присъединена молба от Д. И.а П. - майка на непълнолетния А. В.ов Т. - син на починалия В. Т.. Производството по делото е образувано във Военен съд - Сливен на 20.09.2023 г., който е приел жалбата за редовна (л.22 от делото). Следва да се посочи, че задължение на съдията-докладчик е да извърши преценка за процесуална допустимост на жалбата, а именно дали е подадена от надлежно лице, което попада в кръга на визираните в чл. 243, ал. 4 от НПК лица, на които законът дава възможност да предприемат действия по обжалване на прекратително прокурорско постановление и в законоустановения срок. Правилно и напълно законосъобразно първоинстанционният съд е отговорил на възражението за нередовно връчване на прокурорския акт, след като е констатирал, че при постъпване на делото в съда за осъществяване на съдебен контрол е нарушена процедурата по връчване на постановлението по чл. 243, ал.4 НПК.

Настоящата инстанция извърши прецизна преценка на изводите на първоинстанционния съд по това възражение, както и извърши проверка по допустимост на сезиращите процесуални документи в производството пред въззивната инстанция и установи, че към момента на внасяне на делото във Военен съд - Сливен, за изготвеното постановление за прекратяване са били информирани министърът на отбраната, командирът на военно-въздушните сили ген. майор Д. П., обвиняемият полк. М.П.О., гр.л. В.Д. Та, гр.л. К. Д. Т. и Д. И.а П.. Правилно първоинстанционният съд е посочил в атакуваното определение, че в производството по чл. 243, ал.5 от НПК съдът няма задължение да събира доказателства, включително и разписки за връчването на преписи от акта, подлежащ на контрол. Уведомяването на лицата, процесуално легитимирани да инициират проверка на прокурорския акт, е предпоставка за произнасяне на съда по същество. Въпреки безспорните констатации на основния съд за нередовно връчване на преписи от постановлението за прекратяване, същия е приел жалбите за допустими и е разгледал делото по същество. След като е констатирал това нарушение, задължение на съдията-докладчик е да върне делото на прокуратурата за отстраняване на допуснатите съществени процесуални нарушения при процедурата по реда на чл. 243, ал.4 от НПК. Като не го е сторил, той се е произнесъл по съществото на делото преждевременно, доколкото не е изпълнил и задължението си да изясни дали всички наследници на пострадалия, които имат право на жалба, са били надлежно уведомени за

прекратяване на наказателното производство от прокурора, изтекли ли са сроковете за обжалване и колко са постъпилите жалби. Разгледал е делото единствено и само по отношение на жалбите във Военен съд – Сливен от В.Д. Т.а – майка на починалия В. Д. Т. и К. Д. Т. – брат на починалия. Към тях се е присъединила и Д. И.а П. – майка на непълнолетния А. В.ов Т. – син на починалия В. Т..

Разглеждането на делото само по отношение на част от правоимащите, създава възможност за постановяването на противоречиви правни актове и за възникване на предпоставката „non bis in idem“ в разрез с изискванията на чл. 243, ал.4 от НПК, която дава възможност всяко пострадало лице да обжалва постановлението за прекратяване на наказателното производство. В тази насока е и трайната съдебна практика на Върховния касационен съд. Освен това пострадалите от престъплението имат изключителното право да се запознаят с материалите по досъдебното производство и да им бъде предявено по реда на чл. 227 - чл. 229 НПК преди приключване на разследването. Едва след приключването му с предявяване на материалите от досъдебното производство на поискалите това пострадали при спазване на предвидения процесуален ред, прокурорът може да се произнесе с валиден акт, а именно постановление за прекратяване на наказателното производство. Преди да е приключило разследването по Глава седемнадесета от НПК, прокурорът не разполага с възможност да прекрати наказателното производство, както е сторено с постановлението от 30.08.2023 г. на заместник военно-окръжния прокурор на Военно-окръжна прокуратура София, доколкото по този начин са отнети дадени от закона неотменими права на пострадалите в наказателния процес.

Въз основа на изложеното настоящата инстанция отхвърли като неоснователни възраженията в тази насока, изложени във въззивна частна жалба, вх. № 562/30.10.2023 г. и въззивна частна жалба, вх. № 876/18.12.2023 г. подписана с електронен подпис от адв. С. Д. К. – защитник на обвиняемия полк. Ю. И. Л. (двете с идентично съдържание), както и възражението по въззивна жалба от обвиняемия полк. М.П.О., в които се твърди се, че процедурата по връчване на постановлението за прекратяване на наказателното производство не е нарушена.

Въпреки, че е налице нередовност при връчване на постановлението на прокурора, ВС – Сливен е постановил съдебен акт, който според настоящият въззивен съдебен състав подлежи на въззивна проверка в производството по реда на чл. 243, ал. 6-8 НПК.

Във връзка с нарушения при администрирането на делото за производство пред въззивната инстанция с определение № 50/14.11.2023 г. по описа на Военно-апелативния съд делото е върнато на Военен съд – Сливен, за изпълнение на процедурата по чл. 243, ал.7 от НПК. След повторното постъпване на делото във въззивния съд се извърши проверка на протеста и въззивните жалби за процесуална допустимост. По делото е постъпила и

молбата, вх. № 606/4.10.2023 г. по описа на Военен съд – Сливен, подписана с електронен подпис от Д. И.а П. – майка на непълнолетния А. В.ов Т.. В чл. 243, ал.4 и ал.7 от НПК законът изрично е ограничил правото на обжалване на тези актове до пострадалия и/или неговите наследници, като такъв в конкретния случай се явява непълнолетното физическо лице А. В.ов Т. (син на майор В. Т.), на когото чрез неговата майка е връчено уведомление за атакуваното определение на съда. След като първоинстанционният съд е разгледал делото по същество и се е произнесъл с валиден правен акт – определение, то настоящата инстанция е сезирана по надлежния чрез за произнасяне по реда на инстанционния въззивен контрол. За разлика от невръченото постановление на прокурора за прекратяване на всички лица, посочени в чл. 243, ал.4 от НПК, първоинстанционният съд е изпълнил задължението си по администриране на настоящото дело, като е изпълнил указанията на Военно-апелативния съд дадени в определение № 50/14.11.2023 г. по ВЧНД № 46/2023 г. по описа на съда във връзка с връчване на атакуваното определение.

При произнасяне по същество с атакуваното определение № 23/18.10.2023 г. по н.ч.д.№ 93/2023 г. по описа на Военен съд – Сливен е прието, че на досъдебното производство и при изготвяне на проверяваното постановление, са допуснати и други процесуални нарушения, а именно с формулирането на правното и фактическо основание за прекратяване на производството, със събирането на доказателствения материал и с неговото тълкуване, довело до необосновани изводи, почиващи на доказателствен материал, който не е събран по предвидения в НПК ред. Обосновал се е, че в постановлението на прокурора никъде не е конкретизирано нито фактическото, нито правното основание за прекратяване на производството и обвиненията срещу полк. М. О. и полк. Ю. Л.. В действителност начинът по който е формулирано правното основание, включва двете хипотези на чл. 24 ал. 1 т. 1 НПК, а именно деянието не е извършено или не съставлява престъпление. Не е ясно коя от двете възможности има предвид прокурорът – обвиняемите не са извършили деянията за които им е повдигнато обвинение, или са ги извършили, но тези деяния не съставляват престъпление. Това не е намерило отражение в постановлението и като фактическо основание, под формата на текстовото посочване въз основа на коя от двете хипотези, описани чл. 24 ал. 1 т. 1 НПК, прокурорът приема, че наказателното производство следва да се прекрати. Обстоятелствената част и диспозитивът на постановлението за прекратяване следва да бъдат идентични в текстуално и цифрово изражение.

Сливенският военен съд е приел също, че са налице нарушения при събиране на доказателствения материал, върху който основно се градят изводите за наличие или отсъствие на престъпно деяние. В това отношение основно място имат заключенията по първоначалната и допълнителна съдебно-технически експертизи. Констатирал е, че в досъдебното производство е приложено постановление за назначаване на експертиза, в

което е посочено, че експертизата е възложена на вещи лица, определени от ректора на Висше военновъздушно училище „ГБ“ – гр. Д.М.. В постановлението няма определен брой на експертите (единична, тройна, петорна и т.н.), няма и поименното им назначаване, респ. определяне и поименно посочване. Основната експертиза, приложена в досъдебното производство, е изготвена от 5 (пет) вещи лица – инж. А.Г., полк. инж. Д.Н., подп. д-р инж. И. И., м-р инж. А.А. и доц. В. К., но е подписана само от 4 (четири) вещите лица. Липсва подписа на вещото лице инж. А.Г..

Първоинстанционният съд е констатирал е, че в том VIII от досъдебното производство има приложено постановление на военен следовател за замяна на вещото лице С.Д.М., с вещото лице И. К. И.. С постановление е назначена допълнителна експертиза, която отново е възложена на вещи лица, определени от ректора на Висше военновъздушно училище „ГБ“ – гр. Д.М.. И в това постановление липсва поименно назначаване на вещи лица от следователя или определяне на техния брой. Първоинстанционният съд е констатирал, че вещите лица по допълнителната експертиза са същите, които са изготвили основната експертиза, но е подписана само от 4 (четири) вещи лица, като липсва подпис или особено мнение на вещото лице инж. А.И.Г.. Констатирал е също, че по делото е приложена и друга втора допълнителна експертиза, която е изготвена от 5-те вещи лица по основната експертиза, но същата вече е подписана от 4-ма експерти, а петият - инж. А.И.Г. е подписал с особено мнение. Въз основа на констатираното първоинстанционният съд е стигнал до извода, че е нарушена разпоредбата на чл. 145 НПК, тъй като с постановлението на следователя е следвало да бъдат назначени вещите лица. Няма пречка ръководителят на съответното здравно, научно или друго специализирано заведение, да предложи специалисти в съответната област, но не и да ги назначи, тъй като това е вменено като задължение на съответния орган на досъдебното производство или съда, след като провери не само професионалните им качества, но и отсъствието на предпоставки за отвод. След определяне на същите и назначаването им от органа по разследването те стават вещи лица, участници в наказателното производство. По указание на разследващия орган, ректорът на Висше военновъздушно училище „ГБ“ – гр. Д.М. е следвало единствено да предложи специалисти в съответната област, а разследващият орган да ги назначи, което не е сторено. Спазването на тази задължителна процедура щеше да даде възможност да се прецени защо основната експертиза е петорна, допълнителната експертиза е четворна (с много забележки по обосноваването на решението, вещите лица да са нечетен брой) и защо според прокурора е неприемливо допълнителното второ заключение, подписано с особено мнение. На практика един орган, нямаш отношение към разследването и извън съдебната система (ректора на) е назначавал експертите и е определял броя и състава на експертната комисия. В този смисъл правилно е акцентирано на Решение № 5 от 11.02.2019 г. на ВКС по к. н. д. № 1152/2018 г., II н. о., НК, според което ръководителят на специализираното заведение може да посочи специалисти в съответната

област, но едва след определяне на същите и назначаването им от органа те стават вещи лица, участници в наказателното производство. Аналогични са и Решение № 29/2022 г. на II н. о., НК, Решение № 296/2023 г. на III н. о., НК и др.

Сливенският военен съд е констатирал и допуснато нарушение на чл. 154 НПК. В постановлението за прекратяване прокурорът е приел първото заключение по допълнителната експертиза, изготвено от 4-ма експерти, без да приеме отговора по т.1. Прокурорът не е приел отговорите по второто заключение на допълнителната експертиза и особеното мнение към него, но преди това не е приел и единия от отговорите по т.1 по същите задачи от първото заключение по допълнителната експертиза. По този начин, първият въпрос от допълнителната експертиза е останал без експертен отговор, въпреки че според органите на досъдебното производство, за отговор на този въпрос са нужни специални знания из областта на авиотехниката. Вместо това, прокурорът е дал своя интерпретация на този въпрос и е отговорил вместо вещите лица, чиито заключения не е приел.

На следващо място, Сливенският военен съд като е приел съществени процесуални нарушения досежно обвинението по чл. 123 ал. 1 НК, тъй като в постановлението е застъпено становище, аргументирано с позоваване на теоретични разработки и съдебна практика, като и, че на височина до 924 метра и по-голяма от нея, майор В. Т. е имал възможност да овладее самолета и да избегне катастрофата при предприемане от негова страна на правилните в ситуацията действия. Сливенският военен съд е отбелязал, че разликата между причиняване на смърт при обща и така наречената професионална непредпазливост се състои в това, дали изпълняваната дейност е правно регламентирана или не. Когато се касае за правно регламентирана дейност, тя следва да се изпълни така, както е регламентирана, независимо, че може да бъде осъществена и по друг начин. Ако изпълнителят не съобщи това и в резултат настъпи смърт, се поставя въпроса за евентуалната му отговорност по чл. 123 НК.

Така обосновал изводите си Военен съд - Сливен е отменил постановлението за прекратяване на наказателното производство.

Военно-апелативния съд внимателно се запозна и задълбочено обсъди възраженията и доводите на прокурора, които са идентични с възраженията по двете жалби - въззивна частна жалба, вх. № 562/30.10.2023 г. и въззивна частна жалба, вх. № 876/18.12.2023 г. подписана с електронен подпис от адв. С. Д. К. – защитник на обвиняемия полк. Ю. И. Л., както и възражението по въззивна жалба от обвиняемия полк. М.П.О. срещу атакувания съдебен акт, че е налице нарушаване на разпоредбата на чл. 154 НПК и намери същите за неоснователни. При цялостна проверка на атакувания съдебен акт, настоящата въззивна съдебна инстанция намира за правилни изводите на първоинстанционния съд, че е налице нарушаване на посочената разпоредба,

тъй като когато решаващият орган не е съгласен със заключението на вещото лице, негово задължение е да се мотивира.

Верни са и констатациите на първоинстанционния съд, че прокурорът не е приел отговорите по второто заключение на допълнителната експертиза и особеното мнение към него, като преди това не е приел и един от отговорите по същите задачи от първото заключение по допълнителната експертиза. В действителност, резултатът от този неправилен подход на държавното обвинение е, че първия въпрос от допълнителната експертиза е останал без експертен отговор. Настоящата инстанция напълно се солидаризира с извода на първоинстанционния съд, че абсолютно недопустимо прокурорът е дал своя интерпретация на този въпрос и е отговорил вместо експертите, чиито заключения не е приел. От друга страна, категоричното изключване на част от отговорите на експертните заключения, е оставило без експертен отговор съществени въпроси, които са от съществено значение за фактическите и правни изводи, необходими за пълното обективно и всестранно изследване на фактите и обстоятелствата по делото. В този смисъл без отговор е останал важният въпрос: *„Имало ли е обективни причини, които да попречат на майор Т. след пускане на АУР да изпълни необходимия маньовър – завой на дясно на 180° и набиране на височина?“*. Прокурорът не притежава специални знания в областта на военната авиация, поради което без да са налице експертни компетентни отговори по въпроса дали е налице несъответствие между условията, за които е бил подготвен пилота да изпълнява задачата и реалните условия при която се е наложило да изпълни полета, както и това налагало ли е еднолично от него или по разпореждане прекратяване на упражнението и/или вземане на други мерки за безопасност, изводите на прокурора се явяват необосновани. Неподкрепен с доказателствената маса е изводът на представителя на държавното обвинение, че майор В. Т. е *„имал подготовка за полети НСМУ“*, поради което правилно Военен съд - Сливен е подходил с нужната критичност и тя се споделя от въззивния състав.

Правилни и обосновани са изводите на първоинстанционния съд, че полетът е бил изпълняван в *„Нощни сложни метеорологични условия“*, съгласно Ръководство „Общи правила за провеждане на полети“ ВВС-Р-2.2.1. В подкрепа на този извод, правилно проверяваният съд се е позовал на Лист за подготовка и допуск, с отбелязан пилот - майор Т., приложен на л. 152 том Х от досъдебното производство, в таблица „Оценка за готовността и риска“, за метеорологични условия е отбелязано „1 т. – ДСПУ /НПМУ“, т.е, посочената аббревиатура означава *„Дневни сложни метеорологични условия“* (ДСПУ) и *„Нощни прости метеорологични условия“* (НПМУ). Въз основа на самостоятелния анализ настоящата инстанция при проверка на изводите на първоинстанционния съд и като и като взе предвид експертното заключение по делото, установи, че след влизане в огневата зона на полигона, самолетът се отнася към полети в сложни метеорологични условия – нощем. Съгласно „Лист за подготовка и допуск“ предварителната подготовка на пилота подп. Т. е за *„нощем прости метеорологични условия“*. По отношение на вида на

полета, за майор В. Т. на 26.06.2021 г. е отбелязано „нов вид подготовка – 2 т.“

В хода на разследването е установено, че при подготовката си от 09.01.2021 г. до 09.06.2021 г. майор В. Т. бил изпълнил общо 4 (четири) полета със снижение под 4000 метра, като само един от тях е полет по упражнение № 193² за усъвършенстване на подготовката си за изпълнение на бойно използване нощем. Видно от материалите по делото, от майор В. Т. за периода от началото на 2020 до 2021 година, не са били изпълнявани полети за „възстановяване и поддържане на подготовки нощем във сложни метеорологични условия“ със самолет Реално той е поразил указаната му въздушна цел с подкачената ракета под лявото полукълбо на самолета нощем, в сложни метеорологични условия. След „сбиване“ на мишената с АУР, майор В. Т. не е успял да изпълни останалата част на упражнението за стрелба с нарезното оръжие.

На следващо място, като е извършил цялостна проверка на постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство, първоинстанционният съд е аргументирал и правилен извод, относно незаконосъобразната обосновка на представителя на държавното обвинение за дължимото поведение на майор В. Т. по време на полета. Прокурорът е посочил, че в нарушение на т. 8.3.5.3 от Ръководство „Планиране, организиране, провеждане, управление и осигуряване на летателната дейност“, пилотът не е прекратил упражнението, въпреки наличието на условия за това, т.е. според прокурора е имало условия за прекратяване на упражнението, но не ги е посочил конкретно. Не е посочил, а и по делото не е изследвано изобщо дали други длъжностни лица, освен пилота, са имали задължение да следят за тези условия и да предприемат определени мерки, за да не се стигне до инцидента. Настоящата инстанция намира този извод на първоинстанционния съд за правилен и законосъобразен. По делото са налице множество заповеди на командира на ВВС, указания, разпореждания, протоколи, планова таблица за полети на 08.06.2021 г., Методическа схема за изпълнение на упражнение № 142²; Паметки за действия на летеца; Правила за използване на полигон на ВВС – Ш., Препоръки относно безопасността на полетите при подготовка и провеждане на съвместни полети на море за стрелба с артилерийско оръжие, отстрели и бойни стрелби по въздушни цели, навигационно бомбоспускане, стрелба по наводна цел по територията на ЗП на ВВС – Ш., полети за аварийно, спасително и транспортно осигуряване; Ръководство „О..... и други, надлежно приложени в том X, том XI, том XIII и том XV от досъдебното производство, които регламентират задълженията на всички участници в учението, но при формиране на изводите си прокурорът неправилно е приел, че няма задължение да ги анализира, което е в противоречие с правната и формалната логика и принципите й при формиране на вътрешното си убеждение от представителя на държавното обвинение. Това е констатирано и от първоинстанционния съд. Ето защо,

изложеното във въззивния протест възражение, че „...е безпредметно да се обсъжда нормативната уредба, която урежда по принцип минималната височина за полети“ е непрофесионално от юридическа гледна точка, като по съществото си то е абсолютно несъстоятелно.

В тази насока правилни са изводите на първоинстанционния съд, че трите минимални височинни стойности при изпълнение на полета (2000 метра, 3000 метра и 4000 метра) са посочени в три различни по същината си документи - Правила за използване на полигон „Ш.“; Ръководство „Организиране и провеждане на бойни стрелби с авиационни средства за поразяване по въздушни мишени“ и Методическа схема за изпълнение на упражнение № 142.1.2, но не е ясно при какви конкретни условия на полета е валидна всяка една от стойностите, тъй като съществува реална възможност при „Прости метеорологични условия (ПМУ)“ и при „Сложни метеорологични условия (СМУ)“, тези височини да са различни. Възприетата височина при изпълнение на полета – 2000 метра, съгласно т.6.9.2.2 от Правила за използване на полигон „Ш.“ следва да бъдат съпоставени и анализирани въз основа на доказателствените източници във връзка с т. 10.6, изр.2 от същите правила, а именно ако има други рестриктивни документи да се вземат под внимание тези ограничения, които са в интерес на осигуряване на безопасността, което не е направено. Не е ясно дали височината от 2 000 метра е валидна за най-благоприятните условия за полет над полигон „Ш.“, като и дали тази височина може да се коригира, съобразно конкретните условията, което е посочено в т. 10.6 от Правилата. В този смисъл следва да бъде изяснено кои от регламентиращите документи, съдържащи трите стойности за височина на полета, са помежду си в съотношение общ към специален регламент по доводите изложени от първоинстанционния съд, които настоящата инстанция напълно споделя. Необходимо е да се посочи, че разликата между най-малката и най-голямата разпоредени височини не е пренебрежимо малка, а е двойна, и въпросът дали упражнението се изпълнява на височина 924 метра (приета от прокурора), на 2 000 метра, на 3 000 метра или на 4 000 метра е от съществено значение за безопасността на полета, защото при конкретните условия именно от тази височина зависи дали на пилота майор Т. и ръководещите полета длъжностни лица, е осигурено достатъчно време, през което да констатира и безаварийно да коригира евентуални промени в параметрите на полета, произтичащи от обективни или субективни фактори. Експертизата не е дала отговор на въпроса дали при спазване на разпоредената височина, авиоинцидентът е бил предотвратим чрез действията докладвани и предприети от пилота, непосредствено преди удара.

Отделно от това, настоящата въззивна инстанция констатира, че в пункт III от обстоятелствената част на постановлението за прекратяване от 30.08-2023 г. на л. 11, л.12 и л.12 (л. 97-98 от т. 24 на досъдебното производство) е описана фактическа обстановка по отношение на последователността на развилите се събития в ситуацията от излитането до катастрофата, като е

посочено по часове, минути и секунди какви факти са установени и приети за релевантни от държавното обвинение. В този смисъл прокурорът е описал конкретни времеви моменти като детайлно е посочил на каква височина и с каква скорост се е движил самолетът -изстребител „...“ с пилот майор В. Т.. В действителност противоречия в постановлението се съдържат на л. 77 гръб, т.24 от д.п., където е прието, че „...до 924 метра, пилотът е можел да избегне удара с морската повърхност, като измени положението на щурвала..., за да обърне посоката на движение“. Изведен е извод за „липса на контрол“ от майор В. Т. върху навигационните уреди, както и че „...след схода той инстинктивно е продължил да следи мишената, за да види дали ще я сбие“. Посочва се, че тъй като ракетата се е движела надолу, за да гони падащата свободно мишена, то пилотът майор Т. я е следвал с щурвала, което е предизвикало и увеличения тангаж и крен на самолета. Изведен е категоричен извод, че 4 (четири) секунди след пуска на АУР, майор Т. е могъл с „правилна маневра да избегне удара с морската повърхност“, но не е посочил каква. Същевременно, прокурорът е затвърдил противоречията като е приел, че все пак обективни данни за височината на самолета на приборите във СПУ Б. не са постъпвали. Изводът, че данни са постъпвали само от докладите на майор Т. по време на полета, не съответства на доказателствената съвкупност. Липсата на данни за височината на самолета на радиолокационните екрани се дължи на факта, че радарите на ВВС са двуизмерни, мерят положението на самолета в пространството, но не и височината му спрямо земната повърхност. Поради това обстоятелство прокурорът е вменил единствено на пилота задължението да контролира височината на полета, както и другите заповядани параметри на полета по време на изпълнение на задачата, в случая стрелба с АУР по светеща мишена. Според държавното обвинение пилотът е следвало да спазва заповядания му режим на полет, който последно е бил снижаване до 2000 метра и скорост 800 км./ч. като за целта е следвало освен мишената да следи на навигационните уреди за височината, скоростта и положението на самолета в пространството. Прокурорът е допуснал изграждане на вътрешното му убеждение по предположения, тъй като е приел, че вероятно ако до достигането на тази височина, на дисплея пилотът не е имал информация за „захват“ на мишената, то е бил длъжен да прекрати упражнението, тъй като слизането под заповяданата височина, представлява нарушаване на мерките за безопасност и неспазване на командите на РП „Бойно управление“. Прокурорът не е отчел, че майор В. Т. е докладвал: „Нямам захват!“ в 00:39:50 ч. и към този момент той се е намирал на височина 2255 м. и скорост 970 км., но въпреки това според записа на черната кутия на самолета в 00:35:53 ч. РУ „Бойно управление“, са му предоставили информация за целта: „Бомбата на 2500 на 5-ти км.“.

Правилно е установено, че на пункта за управление е имало един висотометър, който е измервал височината на мишената единствено ако самолетът по време на полета си попадне в строго определен сектор, а това се е случило един път по време на изпълнение на задачата, а именно когато

мишената е била на 1800 метра, а самолетът - изстребител е преминал в сектора на височина 2000 метра и на разстояние от мишената 3000 метра. Без анализ и съпоставяне са останалите обстоятелствата, че пилотът е поискал *„разрешение за стрелба“*, когато се е намирал на 1800 м. височина и скорост 961 км/ч и е получил такова от РУ *„Бойно управление“* в 00:40:06. В този момент майор Т. се е намирал на височина 1310 м. и скоростта на изстребителя е била 948 км/ч., а последната регистрирана команда от РУ *„Бойно управление“* към пилота е била: *„Излизай на дясно. Изключи главен!“*

В допълнение следва да се добави, че спрямо майор В. Т. в хода на разследването по досъдебното производство, както и в постановлението, с което наказателното производство е прекратено, са използвани термини и изрази като *„загуба на пространствена ориентация“*, *„.....концентриран в прихващането на мишената...“*, *„...инстинктивно е следил мишената...“*; *„... довели до състояние на „очарование“*; *„...дали допълнителна увереност на пилота ...“*; *„правилна ориентация за положение в пространството...“* и др. Необходимо е да се посочи, че в приложеното по делото Ръководство *„Общи правила за провеждане на полети“* и по-конкретно т.3.4.4 и т. 3.4.5 прецизно е дефинирано кога е налице загуба на ориентировка и загуба на пространствена ориентировка и кога пилотите се смятат за загубени в пространството.

Освен това, във въззивния протест на прокурора срещу определението на първоинстанционния съд, е посочено, че *„пилотът сам преценява в какви условия лети и кога да прекрати задачата, ако се чувства „неуверен....“*. Настоящата инстанция, като съобрази, че концентрацията, инстинктът, увереността, неувереността, емоционалното, психическото и психологическото състояние са понятия от областта на психологията и/или психиатрията и са различни по своето съдържание и значение, като отразяват различни аспекти на предизвикващите ги ситуации. Всеки вид емоция се съпровожда с определена специфична физиологическа реакция. Целта на индивидуалната подготовка на пилотите, според нормативните и вътрешно-ведомствени актове, относими към конкретиката на казуса е превръщане в уверен, дисциплиниран, физически и психически здрав, натрениран и добре подготвен индивид, притежаващ умения и качества, необходими за изпълнение на специфичните и отговорни задачи, които са му възложени. Следва да се добави, че по делото липсват каквито и да е, още по-малко категорични писмени или гласни данни, които да обосноват достатъчно ясен, безпротиворечив и недвусмислен извод дали, в каква степен и с какъв интензитет е било налице високо интензивно емоционално състояние и дали е имало проявява на силно снижена възможност от майор Т. правилно да възприема текущата ситуация.

Ето защо, настоящия въззивен съдебен състав намира, че изведените от прокурора изводи, които са относими към неговото лично, субективно отношение към последователността на фактите и събитията, относими към предмета на доказване по делото, не почиват на обективните находки в делото

и не е ясно въз основа на какви доказателствени източници представителят на държавното обвинение е формирал вътрешното си убеждение относно общопсихологическото състояние на пилота майор В. Т. по време на полета, след като по делото не са събрани данни досежно психологическото му състояние във времеви интервал на изпълнение на задачата. Това са различни моменти в хода на събитията, различни ситуации, в които участие са взели и други лица както от Ръководството на полета, така и от спомагателния пункт за управление „Б.“. Ето защо, следва да бъде установена пълнотата, с която пострадалия пилот майор Т. е успявал да възприеме ситуацията и конкретната обстановка около него.

Доколко всички те са относими към реакциите и поведението на майор В. Т. по време на полета е въпрос, на който следва да бъде даден отговор от компетентни лица в сферата на науката посредством конкретни и специфични компетентности и знания из областта на психологията и/или психиатрията. По делото липсва подобна информация, която да е поставена в основата на изводите на прокурор при формиране на вътрешното му убеждение, поради което настоящата инстанция ги намира за голословни. За да бъдат изяснени категорично тези въпроси следва да бъде назначена послесмъртна съдебна психиатрично-психологическа експертиза на пострадалия майор Т..

Съгласно т. 3.11 от Ръководство „Общи правила“ за провеждане на полети ВВС—21.2, приложени в т. XI от д.п. главната задача на целия личен състав от авиацията на Българската армия са поддържането на постоянна висока бойна готовност и летателно майсторство и провеждането на полети без авиационни инциденти, а едно от изискванията за успешното постигане на тази задача е правилната организация на психофизическата подготовка, формиране на висока устойчивост на организма към влиянието на различните фактори на полета, както и възпитаване на психологически качества у летеца.

Военно-апелативният съд напълно споделя и доводите на първоинстанционния съд досежно обвинението по чл. 123 ал. 1 НК. Разликата между причиняване на смърт при обща и причиняване на смърт при професионална непредпазливост се състои в това, дали изпълняваната дейност е правно регламентирана или не. Правилно Военен съд – Сливен е посочил, че не е ясно колко е била разпоредената височина, не е ясно и защо прокурорът е направил извод, че на височина не по-малка от 924 метра катастрофата е била предотвратима. Константната практика е категорична, че когато става въпрос за правно регламентирана дейност, тя следва да се изпълни точно така, както е регламентирана, независимо, че би могла да бъде осъществена и по друг начин. Ако изпълнителят не съобрази това, в резултат на което настъпи смърт, се поставя въпроса за евентуалната му отговорност по чл. 123 от НК. В този смисъл е Постановление № 2/27.09.1979 г. на Пленума на ВС, изм. с Постановление № 7 от 6.VII.1987 г., и ТР № 1 от 24.01.2022 г. на ВКС по т. д. № 1/2018 г).

Въз основа на изложеното, настоящата инстанция счита, че

първоинстанционният съд е осъществил в пълнота съдебния контрол върху постановлението на прокурора за прекратяване наказателното производство, като е проверил не само законосъобразността на констатацията за наличие на предпоставките по чл. 24, ал. 1, т. 1 от НПК, но и обосноваността и законосъобразността на изводите на прокурора има ли извършено деяние и съставлява ли то престъпление. Верен е изводът, че постановлението за прекратяване на наказателното производство не предоставя в достатъчна степен анализ на всички факти и доказателства, поради което се явява именно необоснован, а крайният извод за прекратяване - неправилен и преждевременен. Посочените по-горе обстоятелства, констатирани от Военен съд – Сливен, както и посочените от настоящата инстанция, са останали неизяснени, което означава, че дейността на разследващите органи е недостатъчна. Недопустимо е с определението си съдът да прави свои изводи, с които да замества или допълва изводите на прокурора в постановлението му за прекратяване на наказателното производство. Едва след изчерпване на всички доказателствени способности и оценка на информацията, получена чрез тях, следва да бъде извършена преценка дали са налице основания за прекратяване на наказателното производство.

Изложените съображения, мотивират настоящият състав на ВАпС да се солидаризира с правните изводи на Военен съд - Сливен, като намира, че проверяваното определение следва да бъде потвърдено като правилно и обосновано, а органите на досъдебното производство следва да положат необходимите усилия, за да отстранят констатираните от първата и въззивната инстанция дефицити.

Ето защо и на основание чл. 243, ал. 8 НПК, Военно-апелативния съд

ОПРЕДЕЛИ:

ПОТВЪРЖДАВА определение № 23/18.10.2023 г. по н.ч.д.№ 93/2023 г. по описа на Военен съд – Сливен.

Определението е окончателно и не подлежи на жалба и протест.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____